

11. Okuma kültürü, üniversite ve çocuk kütüphanesi¹**Emine AKYÜZ²****APA:** Akyüz, E. (2022). Okuma kültürü, üniversite ve çocuk kütüphanesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 164-173. DOI: 10.29000/rumelide.1220508.**Öz**

Okuma kültürü, bireyin bebekliğinden yetişkinliğine doğru çeşitli evrelerle şekillenerek edinilen bir kültürdür. Bu evrelerin arasında çocukluk çağının kritik öneme sahip olduğu belirtilebilir. Çocuklara okuma kültürü edindirmek, aileden başlayarak birçok kişi, kurum ve kuruluşun sorumluluğundadır; bu kişi, kurum ve kuruluşların iş birliğinde gerçekleştirilebilir. Bünyesindeki alan uzmanlarının akademik çalışmaları, öğretmen yetiştiren birimleri ve bilgiyi topluma ulaştırma görevlerinin gereği olarak üniversiteler, çocuklara okuma kültürü edindirme sorumluluğundaki paydaşlardan biridir. Üniversitelerde çocuk kütüphanelerinin oluşturulması ise ülkemizde henüz çok yaygın olarak karşılaşılmayan bir çalışmadır. Bu bağlamda bu çalışmada Türkiye’de üniversite bünyesinde ilk kurulan çocuk kütüphanesi olması bakımından Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Çocuk Kütüphanesi örneği, çeşitli açılardan ele alınmaktadır. Başka bir deyişle bu çalışmanın amacı, Türkiye’de üniversite bünyesinde ilk kurulan çocuk kütüphanesi olan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Çocuk Kütüphanesini çeşitli açılardan incelemektir. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan betimsel modeldeki bu çalışmada veriler, 2022 yılının Ocak ve Şubat aylarında gözlem ve doküman incelemesi aracılığıyla toplanmıştır. Kütüphane; kuruluş süreçlerinden fiziksel yapısına, kaynaklarına ilişkin bilgilerden bugün kullanıcıların kütüphaneden nasıl yararlandıklarına değin geniş bir çerçevede ele alınmaya çalışılmıştır. İnceleme, değerlendirme ve alanyazındaki bilgiler ışığında; uygun fiziksel ortam, fırsat eşitliği, kaynak zenginliği, ulaşılabilirlik ve özellikle öğretmen adaylarına katkıları bakımından çocuk kütüphanesi ortamının üniversite bünyesinde oluşturulmasının çocuklara okuma kültürü edindirmede yarar sağlayabileceğine ulaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Çocuk kütüphanesi, üniversite, okuma kültürü**Reading culture, universities and children's libraries****Abstract**

Reading culture is acquired through various stages from infancy to adulthood. Among these stages, it can be stated that childhood is of critical importance. It is the responsibility of many individuals, institutions and organizations, starting with the family, to make children acquire a culture of reading; this can be done in cooperation with individuals, institutions and organizations. As a requirement of the working interests of the academics, their teacher- training units and their duties to convey information the society, universities are one of stakeholdres responsible for inculcating a reading culture for children. The establishment of children's libraries in universities is not yet very common in our country. In this context, in this study, the example of Ankara University Faculty of Educational

¹ Bu makale, araştırmacının 3. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu'nda (27-29 Mayıs 2022, Gaziantep) "Türkiye’de Üniversite Bünyesindeki İlk Çocuk Kütüphanesi: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Çocuk Kütüphanesi" başlığıyla sunduğu bildirinin geliştirilmesiyle oluşturulmuştur.

² Öğr. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, Rektörlük-TÖMER (Ankara, Türkiye), eakyuz@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5727-2611 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 17.10.2022-kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1220508]

Sciences Children's Library, as it is the first children's library established within the university in Turkey, is discussed from various perspectives. In other words, the aim of this study is to examine Ankara University Faculty of Educational Sciences Children's Library, which is the first children's library established within the university in Turkey, from various perspectives. In this descriptive study, which was designed as a qualitative research, data were collected through observation and document review in January and February of 2022. Library; it has been tried to be discussed in a broad framework from the establishment processes to the physical structure, information about its resources and how users benefit from the library today. In the light of review, evaluation and information in the literature; it is understood that creating a children's library environment within the university in terms of suitable physical environment, equality of opportunity, richness of resources, accessibility and especially its contributions to teacher candidates can be beneficial for children to acquire a reading culture.

Keywords: Children's library, university, reading culture.

Giriş

Anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinde hem başat değişken hem de bir uygulama alanı olarak okumanın öneminden söz edilebilir. Okuma, bilişsel boyutuyla birçok çalışmaya konu olmakla birlikte (Westerveld vd., 2020) yalnız bilişsel boyutuyla ele alınması onun özerk bir beceri olduğunu düşündürebilir. Oysa okumanın karmaşık bir süreç olması ve bu becerinin geliştirilmesinde sosyokùltürel etkenlerin önemi (Gee, 2020; Simone, 1999) yadsınamaz. Bu yaklaşım okuma ve onu yaşam biçimine getirmek konusundaki güçlükleri gidermeye de güçlüklerin arkasındaki durum, kurum ve etkileşim ile nasıl biçimlendiği; bağlamın nasıl oluştuğu konularını gündeme getirir (McIntyre, 2010). Başka bir deyişle okuma becerisinin edinilmesinde yalnız bireyin değil, bireyin yakın ve uzak çevresinin de yeri bulunmaktadır. Okumayı yaşamın bir parçası biçimine getirmek, iletişimin zorunlu olduğu sosyal yaşam içinde bir yaşam becerisi edinme yolu olarak da değerlendirilebilir.

Okuma kùltürünü Sever (2007, s. 108), bireylerin yazılı kùltür ürünleriyle tanışıp bu ürünlerin iletilerini paylaşma, sınamaya ve sorgulamaya yeterliğine ulaşmış, bunların sunduğu olanaklarla yaşamayı alışkanlık edinmiş olmalarıyla ilişkilendirmektedir. Okuma kùltürü edinmenin aşamalarının ise okul öncesi dönemden başladığını belirtmektedir. Görsel okumayla başlayan bu dönemin ardından ilkokulda görsel okumadan dilsel okumaya geçilmekte; sonrasında okuma kùltürü bir alışkanlık, eleştirel okuryazarlık ve evrensel okuryazarlık süreçleriyle edinilmektedir.

Entelektüel ihtiyaçlar, insanın ihtiyaçları arasındadır. Nasıl ki bu ihtiyaçlara yanıt veren bir deneyim aracı olarak okumadan söz edilebilirse (Lyons vd., 2015) okumanın bir kùltüre evrilmesinin de entelektüel ihtiyaçların giderilmesinde süreklilik ve niteliklilik durumlarını sağlamasından söz edilebilir. İnsanın madde dışındaki sermayeleri arasında gösterilebilecek okuma becerisinin edinilmesi (Kotilainen, 2016, s. 305) ve bu becerinin bir kùltüre evrilmesi, birey açısından olduğu kadar toplum açısından da önem arz etmektedir. Toplumun kendisi için önem arz eden bir konuda ise toplumsal yapının etkisinin incelenmesi gerekir. Ancak bu etkinin çeşitli değişkenlerle girişik bir örüntü oluşturduğu ortadadır. Örneğin okuma kùltürünün edinilmesinde aileden bağımsız öğretmen desteği, öğretmenden bağımsız aile desteği, nitelikli metinden yoksun okuma eylemi ya da uygun koşulların oluşturulmamasına rağmen her sosyoekonomik ve sosyokùltürel düzeyden çocukta okuma becerisinin eřit edinilmesi beklentisi güdük kalacaktır. Çıldır ve Ergün'ün (2021) araştırmasında da okuma kùltürünün edinilme sürecinde karşılaşılan güçlüklerin yalnızca bireylerle, onların ilgi ve

hazırbulunuşluğuyla açıklanamayacağı ortaya konulmaktadır. Ardışık süreçlerle ilerleyen okuma kültürü edinme süreci, birbiriyle ilişkili yapıların destekleyici tutumları ve olanaklarıyla sağlıklı biçimde yapılandırılabilir. Bu yapılardan biri olarak üniversiteler, kurumsal bir rolle okuma kültürü edindirme sürecinde yer alır.

Üniversiteler, çocuklara okuma kültürü edindirme sürecinde öncelikle eğitim alanında topluma hizmet verecek bireyleri/öğretmenleri yetiştirmeleri konusunda öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bu bireylerin eğitim öğretime katılacak çocukların edinmelerine katkı sağlamaları beklenen okuma kültürünü kendilerinin edinme düzeyi de üniversitelerin katkı durumunun bir değişkeni olarak görülebilir. Öğretmenlerin yanı sıra kütüphaneciler ve diğer çocukla ilgili ortamlarda iş gücü oluşturacak kişiler, kendi eğitim öğretim süreçlerinin hizmet öncesi son basamağı olarak üniversite sıralarından geçmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde okuma kültürü edindirmede üniversitelerin etkin rol üstlenen kurumlar arasında yer aldığı söylemek olanaklıdır. Ayrıca üniversitelerin bilimsel bilgiye ulaşan ve onu toplumun ilgili kesimleriyle buluşturan bir yapı görevi üstlenmesi, bilimsel bilginin işe koşulmasına ön ayak olması; okuma kültürü edinme özelinde de sorumluluğunu ortaya koymaktadır. Üniversiteler, toplumun ortak varlıklarındandır ve uygun fiziksel alanlarının bu sorumluluklarını yerine getirmede kullanılması; kütüphanelerinin kurum dışından öncelikle alan araştırmacılarına ve daha sonra diğer ilgililere açılmasını olanaklar ölçüsünde gerekli kılmaktadır. Yetişkinlere yönelik kütüphaneler, kaynak çeşitliliği ve diğer koşullar bağlamında farklılık gösterse de üniversitelerin hemen hepsinde yer almaktadır. Ancak üniversite bünyesinde çocuk kütüphanesi, ülkemizde henüz yaygınlaşmış bir uygulama değildir. Bunun ilk örneğinin görüldüğü Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi bünyesinde yapılandırılmış çocuk kütüphanesiyle üniversitenin okuma kültürü edindirmedeki rolünü düşündürmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada Türkiye’de üniversite bünyesinde ilk kurulan çocuk kütüphanesi olması bakımından Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Çocuk Kütüphanesi örneği, çeşitli açılardan ele alınmaktadır. Başka bir deyişle bu çalışmanın amacı, Türkiye’de üniversite bünyesinde ilk kurulan çocuk kütüphanesi olan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Çocuk Kütüphanesini çeşitli açılardan incelemektir.

Yöntem

Kütüphanelere ilişkin araştırmalar, üç aşamada açıklanabilir (Faggiolani, 2016, s. 99): Yapı ve etkinlikler, kullanıcı görüşleri ve sosyal etki olarak sıralanabilecek bu üç aşamanın ilkinde nitel, ikincisinde nicel ve üçüncüsünde karma yöntemlerin kullanılması uygun olabilir. Nitel bir araştırma olarak yapılandırılan bu araştırmada ise kütüphanenin fiziksel yapısı ve sosyal etkisine ilişkin inceleme ve değerlendirmelere, gözlem ve doküman analizi yollarıyla ulaşılmıştır. Fiziksel yapı; kuruluş sürecinden bugüne kütüphanenin alanı, kaynakları ve çalışma biçimini içermektedir. Sosyal etki ise kullanıcıların kütüphaneden nasıl yararlandıklarını araştırmacının gözlem notlarıyla ortaya koyarak alanyazının da ışığında ele almayı kapsamaktadır.

Betimsel biçimde tasarlanan bu araştırmada araştırmacı, verilerin bir bölümünü 2022 yılının Ocak ve Şubat aylarında gözlem yoluyla edinmiş, toplam 10 saatlik gözlem sürecini kütüphanenin doluluk durumunu göz önünde bulundurarak gerçekleştirmiştir. Maxwell’e göre (2018) nitel araştırma tasarımı, tasarımın bileşenleri arasında bağlantı kurmayı ve bunların birbirleri arasında uygulamalarını içeren bir süreçtir. Bu bağlamda gözlem sırasında araştırmacının aldığı notlar, gözlem öncesinde ve sonrasında kütüphanenin hem yazılı hem görsel kaynaklarından edinilen verilerle birleştirilmiştir. Alanyazında çeşitli boyutlarıyla ele alınan okuma, okuma becerisinin edinilmesi, okuma alışkanlığı ve okuma kültürü edinme süreci; bulguların yorumlanmasına kaynaklık etmiştir.

Nitel araştırmaların önemli bir özelliği çeşitliliğidir; araştırmacıya teknik seçiminde konu ve amaç çerçevesinde özgürlük tanınmasıdır (Punch, 2005, s. 132). Araştırmacının gözlem ve doküman analizi teknikleriyle sınırlandırdığı bu araştırmada teknik seçimi konuya, amaca, koşullara bağlı olarak tercih edilmiştir.

Bulgular ve yorumlar

Bu bölümde her başlık altında doküman incelemesi ve araştırmacının gözlem notları aracılığıyla edinilen verilerden ulaşılan bulgular sıralanmaktadır.

1. Üniversitede çocuk kùtùphanesi kurmak

İncelemeye konu edinilen çocuk kùtùphanesinin kuruluş sürecini, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakùltesinin öğretim üyelerinden Prof. Dr. Sedat Sever'in kişisel girişimleri başlatmıştır. Kùtùphane, Eğitim Bilimleri Fakùltesi tarafından 20-21 Ocak 2000 tarihinde gerçekteştirilen ve Fazıl Hüsnü Dađlarca'nın onur sanatçısı olarak katıldığı 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumunun ardından Ankara Üniversitesi Rektörlüğü ile Kùltür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri ve sempozyuma katılan bilim insanlarının katılımıyla açılmıştır. O dönemde Türkiye'de bu girişimin bir benzeri bulunmamaktadır. Kùtùphanenin kuruluş amacı, ilgili yönergede (Çocuk Kùtùphanesi Yönergesi, 2021) şu biçimde yer almaktadır:

“Ankara Üniversitesi Çocuk Kùtùphanesi, çocukları yazınsal ve öğretici nitelikli ürünlerle buluşturmak, çocuk yazını konusunu önemli bir araştırma konusu olarak gündeme getirmek, çocuk kùtùphanesi kùltürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamak ve çocuk ile kùtùphane arasında etkili bir iletişim bağı oluşturmak amacıyla kurulmuştur.”

Kurulduđu dönemde Fakùltenin en üst katında ve üniversite öğrencilerinin yararlandığı, yetişkinlere yönelik kùtùphanenin karşısındaki bir oda içinde hizmet veren Çocuk Kùtùphanesi; 2021 yılında Fakùltenin yenilenen alt bölümüne -Fakùlte dışından bir girişin de mümkün olduğu fiziksel ortama-taşınmıştır. Kùtùphanenin 22 Mayıs 2021 tarihinde yapılan yeni yerindeki açılışı Ankara Üniversitesi Rektörü ve Millî Eğitim Bakanı tarafından yapılmıştır (Ankara Üniversitesi, 2021). Yaklaşık 21 yıl sonra, çocukların da kullanımı için uygun mobilya ve araç-gereçlerle donatılarak yeni yerine taşınan kùtùphanenin katalogu da güncellenmiştir.

Şekil 1-2. Çocuk Kütüphanesi Açılış Görüntüleri³

2. Çocuk kütüphanesinin kaynakları

Ankara Üniversitesi Çocuk Kütüphanesinde güncel olarak 8036 kitaptan oluşan kaynaklar, bağış ve satın alma yoluyla sağlanmaktadır. Fakülte içindeki bölümlerden gelen talepler doğrultusunda koleksiyonda olup olmadığı değerlendirilen kaynaklardan satın alınması uygun görülenler, bir liste olarak Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığına gönderilmektedir. Kaynakların arasında okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise yaş gruplarına yönelik yayınlar ile birlikte alan araştırmacılarının konuyla ilgili yararlanabileceği öngörülen yayınlar da yer almaktadır.

³ Fotoğraflar, 22.04.2021 tarihinde yapılan açılış sırasında araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Şekil 3-4. Çocuk Kùtùphanesi Raf Görüntüleri⁴

Kaynakların kataloglama ve sınıflama işlemleri, Fakülte bünyesinde çalışan kùtùphaneciler tarafından yapılmaktadır. Fakültede kùtùphane kapsamında görev yapan 4 kùtùphaneci ve 4 memur bulunmaktadır. Kùtùphane personeli, Çocuk Kùtùphanesinde dönüşümlü olarak görev yapmakta; randevu sistemiyle kùtùphaneyi ziyaret eden okulların öğretmenleri de etkinlikler sırasında sorumluluk almaktadır.

3. Çocuk kùtùphanesinin çalışma biçimi ve kullanıcıların çocuk kùtùphanesinden yararlanmaları

Kuruluş amaçlarının başında, alan araştırmacılarının çocuk edebiyatı ve okuma kùltürüne ilişkin kaynaklara erişmesi de yer alan kùtùphaneden başta öğretmen adayları olmak üzere üniversite öğrencileri ve üniversite mensubu alan araştırmacıları ödünç kitap alabilmektedir. Üniversite mensubu olmayan bireylerin ve çocuk okurların kùtùphaneyi kullanma kuralları ise yönergeyle belirlenmiştir. Fakülte ve Üniversite dışından kullanıcılar, yönergeye göre (Çocuk Kùtùphanesi Yönergesi, 2021) kùtùphaneden yararlanabilmekte ancak ödünç kitap alamamaktadır. Kurum dışından ziyaretçilerin kùtùphane şefliğinden randevu almaları gerekmektedir. Grup ziyaretleri 30 kişiyle sınırlı tutulmaktadır.

Ziyaretçi çocuklar gözlem sırasında yetişkin eşliğinde kùtùphaneden yararlanmıştır. Kùtùphanenin çocuk doğasına uygun tasarımının onların ilgisini çektiği görülmüştür. Gözlem süreci boyunca 2 bebek, ilkokul ve ortaokul düzeyinde 3 çocuk kùtùphaneyi ziyaret etmiş; gruplar halinde gelen 13 üniversite öğrencisi ve 2 araştırmacı da yine gözlem sürecinde kùtùphaneden yararlanmıştır. Gözlem sürecinde kùtùphaneden yararlanan üniversite öğrencilerinden 11'i ders kapsamında ihtiyaç duydukları kitapları edinmek, 2'si ise yakını olan çocuklara kitap seçmek için kùtùphaneyi ziyaret etmiştir.

⁴ Fotoğraflar, 24.01.2022 tarihinde araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Araştırma içerikli kaynakların ziyaretçi araştırmacılar tarafından nicelik olarak yetersiz bulunduğu izlenmiştir. Ancak kurum dışından gelen bu araştırmacılar, konum olarak aynı fakülte bünyesinde yer alan Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi içindeki kütüphanenin kaynaklarından yararlanmak üzere yönlendirilmişlerdir. Bu nedenle iki kütüphanenin yakın olması, özellikle araştırmacıların nicelik ve nitelik olarak aradıkları bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırıcı olarak değerlendirilebilir.

Üniversite bünyesindeki bu çocuk kütüphanesinin kuruluş amaçlarında vurgulanan “çocukları yazınsal ve öğretici nitelikli ürünlerle buluşturmak”, kullanıcı ziyaretleri bakımından dolaylı amaç olarak gözlenmiştir. Kullanıcıların çoğunlukla araştırmacı ya da üniversite öğrencisi olması, alan araştırmalarının ve lisans öğrencilerinin hazırlandığı eğitim öğretim çalışmalarının hedef kitlesinin çocuklar olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte araştırmacıların inceleme yapacakları kaynaklara ücretsiz ulaşmasına ek olarak nitelikli ve görece zengin kaynakları nedeniyle kütüphanenin ilgili alanyazın için de faydalı olabileceği görülmüştür.

Sonuç ve öneriler

Çocukların okuma kültürü edinmesinde kütüphane kullanımlarının önemli bir yeri vardır (Altunbay ve Uslu Üstten, 2020). Bebeklikten itibaren aşamalı biçimde edinilen okuma kültürü, ilkokul ve ortaokul döneminde en kritik aşamalarından geçer. Okul ortamında kütüphane kullanımını destekleyebilecek etkenlerin başında ise öğretmenin geldiği belirtilebilir. Bu aşamalarda çocuklar için yol gösterici olarak öğretmenlerin bilgi ve farkındalıkları önem taşımaktadır.

Öğretmenlerin çocuklara okuma kültürü edindirmede sorumlulukları bulunan başlıca kişiler arasında olması, çocukların kitapla buluşacakları ortamlara, kütüphanelere onları yöneltme ve gerektiğinde okul ortamında bu ortamlara katkıda bulunma yükümlülüğü de doğurmaktadır. Örneğin Soyuçok (2021), okul ortamında yürüttüğü araştırmasında okulun fiziksel olanakları nedeniyle kütüphanenin işlevsel olarak hizmet verememesinin okuma kültürünün edindirilmesinde önemli bir bileşenden yoksunluk oluşturduğunu, ancak bir öğretmenin oluşturduğu okuma alanının çocukların okumaya ilgilerine katkıda bulunduğunu saptamıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonuçtan hareketle öğretmenlerin meslek yaşamına başlamadan önce çocuklara yönelik okuma ortamlarına ilişkin farkındalıklarının artırılmasının önemli olduğu belirtilebilir. Yapılan başka araştırmalarda (Maltepe, 2009; Büyükkavas Kuran ve Ersözlü, 2009; Karakuş, 2014; Lüle Mert, 2016; Bağcı Ayrancı ve Aytaş, 2017; Karakuş Aktan ve Bilgin Aksoy, 2021) öğretmen adaylarının çocuk edebiyatının önemine ve eğitim-öğretim çalışmalarında çocuk kitaplarının işlevselliğine inanmalarına rağmen güncel çocuk kitaplarını takip etmeme ve çocuklara yönelik kitapların niteliklerini belirlemede kendilerini yetersiz hissetme gibi sorunlarla baş etmeye çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Araştırmaların da tanıklığında, öğretmen adaylarına nitelikli ve zengin içerik sunma, güncel yayınların kütüphane kataloğuna girmesi sağlanarak adayların fırsat eşitliği kapsamında lisans eğitiminin amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırma, kaynak niteliği bakımından okul kütüphanelerine örnek teşkil etme noktalarında üniversite bünyesinde çocuk kütüphanesi bulundurma önemi görülmektedir. Bu bağlamda üniversite bünyesinde kütüphane benzetimlerini öğretmen adaylarına örnek oluşturacak biçimde kurgulamak, kaynakların niteliği başta olmak üzere fiziksel ortamda güvenlik vb. konular hakkında onları bilgilendirmek okuma kültürünün çocukluk döneminde edindirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca öğretmenlerin eğitiminde ders dışı öğrenme ortamı olarak yararlanabilecekleri, kuramsal alt yapısını derste edindikleri bilgilerin nitelikli örneklerini görebilecekleri çocuk kütüphanelerinin üniversite içinde yer alması; olumlu bir adımdır.

Alan araştırmacılarının, çocuk edebiyatının güncel kaynaklarına benzetim ortamı içinde ulaşmasını sağlaması; üniversite içindeki çocuk kùtùphanelerinin başka bir önemli boyutudur. Yetişkin eşliğinde kùtùphane ziyaretinde bulunan çocuk okurlar açısından da üniversitelerdeki çocuk kùtùphaneleri; ileri eğitim düzeylerinde karşılaşacakları ortamın kapılarının kendilerine açılması, bu ortam içinde kendilerine yaş ve ilgilerine yönelik kitapların arasında yer bulmaları anlamlarına gelmektedir.

Çocukların gelişimsel özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak oluşturulan kùtùphane düzeni, onların kùtùphanede iyi zaman geçirerek kitaplarla bağ kurmasını kolaylaştırır. Kendilerini değerli hissettikleri bir ortam bu bağın kurulmasına önemli ölçüde katkıda bulunur. Kùtùphanecinin olumlu yaklaşımı da çocukla kitap arasındaki bağda rol oynayabilir (Şentürk, 2021, s. 58). Çocuk kùtùphanelerinde pedagojik bilgisi ve çocuklarla iletişime yatkınlığı bulunan kùtùphanecilerin görev yapması bu nedenle önemlidir. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakùltesi Çocuk Kùtùphanesinde dönüşümlü görev yapan kùtùphane personelinin bulunması, bu konuda olumsuz değerlendirilebilir. Ancak üniversite bünyesinde yapılandırıldığı için çoğunlukla başta öğretmen adayları olmak üzere üniversite öğrencilerine ve araştırmacılara hizmet veren bu kùtùphane, çocuk kullanıcıları randevu sisteminde kabul ettiği için bu genel kapsamın dışında tutulabilir. Bunun gibi tüm üniversite bünyesinde kurulmuş ve kurulacak çocuk kùtùphanelerinin öncelikli amaçları ve konumları gereği çocuklara hizmet verirken randevu uygulaması benzeri hazırlık sürecine olanak tanıyan bir yapıyla çalışması doğru olabilir.

Okuma kùltürü edindirmede mekân ve kaynak açısından farklılıklar içeren -bire bir kùltürel sermaye yatırımı olarak- çocuk kùtùphanelerinin üniversite bünyesinde yapılandırılması ülkemizde henüz çok yeni ve az örneklidir. Üniversite bünyesinde yapılandırıldığı için bir yönüyle okul kùtùphanesi diğer yönüyle araştırma kùtùphanesi sayılabilecek çocuk kùtùphanelerinin ihtiyacın karşılanmasına yönelik önemli bir girişim olduğu görülmektedir. Okuma kùltürüne katkıları bağlamında yetişkin ve çocuk boyutuyla ele alınan bu kùtùphanelerin incelenen örneği, günümüzde olumlu, işlevsel ve sıra dışı olarak değerlendirilebilir. Ancak mevcut durumda üniversitelerdeki çocuk kùtùphanelerinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması gerektiği de belirtilmelidir. Araştırmanın sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Yeni ve nadir sayılabilecek bir hizmet olarak üniversite bünyesinde kurulan çocuk kùtùphanelerinin okuma kùltürü edinmeye katkıları bağlamında, özellikle öğretmen yetiştiren birimlere fiziksel olarak yakın ortamlarda yer almasının yaygınlaştırılması,
- Kaynakların nitelikli, güncel ve zengin olması, çocuk edebiyatına ilişkin araştırma kaynaklarının zenginliğinin de çocuk kitaplarının zenginliği kadar önemsenmesi
- Kùtùphanecilerin çocuk kùtùphanelerinde çalışma özellik ve yeterliklerini taşıması
- İlgili kişilerin etkinlikler aracılığıyla kùtùphaneyi yaşam alanı biçimine ulaştırma çabasının artması ve desteklenmesi,
- Özellikle öğretmen adaylarının çalışmaları için okul içindeki çocuk kùtùphanesine yönlendirilmesi,
- Üniversite bünyesinde kurulan çocuk kùtùphanelerinin son yıllarda az olsa artan sayısı ile birlikte etkili biçimde kullanılmasının sağlanması,

- İyileştirme çalışmalarına katkı sağlayabileceği düşünüldüğünden, kütüphaneden yararlanan üniversite öğrencileri ve çocukların görüşleriyle bu alanda kapsamlı araştırmaların yürütülmesi gereklidir.

Kaynakça

- Ankara Üniversitesi (2021). Ankara Üniversitesi Haberler, <https://www.ankara.edu.tr/bakan-selcuk-ve-rektor-unuvar-cocuk-kutuphanesini-birlikte-acti/> (Erişim Tarihi: 04.05.2021)
- Bağcı Ayrancı, B. ve Aytaş, G. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk edebiyatının eğitimde işlevselliği üzerine görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4226-4240.
- Çıldır, B. & Ergün, İ. H. (2020). Okuma kültürü edinememiş bireylere ilişkin bir anlatı araştırması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 603-621.
- Çocuk Kütüphanesi Yönergesi (2021). Ankara Üniversitesi Çocuk Kütüphanesi Yönergesi, Tarih: 28.06.2021, Karar Sayısı: 17547.
- Faggiolani, C. (2016). Between quantity and quality: big data and the value of data interpretation. In M. P. Pulido and Maurizio V. (Eds.), *The Identity of the Contemporary Public Library*. Milano: Ledizioni LediPublishing.
- Gee, J.P. (2000). Discourse and sociocultural studies in reading. In M.L. Kamil, P.B. Mosenthal, P.D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (Vol. III, pp. 195–207). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Karakuş Aktan, E. & Bilgin Aksoy, G. (2021). Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının çocuk ve gençlik edebiyatına yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies- Education*, 16(2), 921-933.
- Karakuş, N. (2014). Türkiye’de çocuk edebiyatının başarılamayışının nedenleri. *Türk Dili Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 286-288.
- Kotilainen, S. (2016). Literacy skills as local intangible capital, *The History of a Rural Lending Library c. 1860–1920*. Helsinki: Finnish Literature Society SKS.
- Kuran, Y. D. D. Ş. B. & Ersözülü, Y. D. D. Z. N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1) , 1-17 .
- Lüle Mert, E. (2016). Çocuk edebiyatı eleştirisinin Türkçe öğretmen adaylarının çocuk kitaplarını gelişim düzeylerine göre ayrıştırma becerisine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2).
- Lyons, M., Kotilainen, S. & Mäkinen, I. (2015). The functions and purpose of vernacular literacy: An introduction. *Journal of Social History*, 49(2) 2015, 283–286.
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21) , 398-412.
- Maxwell, J. A. (2018). *Nitel Araştırma Tasarımı* (3 b.). Ankara: Nobel.
- McIntyre, E. (2010). “Sociocultural perspectives on children with reading difficulties”. In *Handbook of reading disabilities research*, Edited by: Allington, R. and McGill-Franzen, A.41–56. New York: Routledge.
- Punch, K. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sever, S. (2007). Okuma kültürü edinme sürecinde Türkçe öğretiminin sorumluluğu. *Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı* (s.108-126) içinde. Ankara: MEB.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü* (3 b.). İzmir: TUDEM.
- Simone, K. (1999). *Public Libraries as Partners in Youth Development*. New York: DeWitt Wallace-Reader’s Digest Fund.

- Westerveld, M.F., Armstrong, R. M. & Barton, G.M. (2020). *Reading success in the primary years, an evidence-based interdisciplinary approach to guide assessment and intervention*. Singapore: Springer Open.
- Şentürk, B. (2021). Okuma kùltürünün geliştirilmesinde gizli kahramanlar: Kùtùphaneciler. *Okuma Kùltürü ve Kùtùphaneler* (s.53-74) içinde. (M. Karagözođlu Aslıyüksek). İstanbul: Hiper Yayın.
- Soyuçok, M. (2021). Okuma kùltürünün edindirilmesinde okulun rolü. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Bursa Uludađ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altunbay, M. & Uslu Üstten, A. (2020). Okuma kùltürünün bir göstergesi olarak kitaplık ve kùtùphane kullanımı üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 916-930.